

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 65/05-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. marca 2005 predbežne prerokoval sťažnosť Romana Vaňa, bytom T., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., T., vo veci porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu a základného práva byť vzatý do väzby iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Krajského súdu v Trnave z 3. júna 2004 sp. zn. 4 Tpo 34/04 a takto

rozhodol:

Sťažnosť Romana Vaňa o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júna 2004 doručená sťažnosť Romana Vaňa (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho

základného práva na osobnú slobodu a základného práva byť vzatý do väzby iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) z 3. júna 2004 sp. zn. 4 Tpo 34/04.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ „... bol uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva PZ v Trnave, Úradu justičnej a kriminálnej polície pod č. k. KRP-7/OVK-TT-2004 zo dňa 19. 1. 2004 podľa § 163 ods. 1 Tr. por. obvinený pre pomoc k trestnému činu skrátenia dane a poistného podľa § 10 ods. 1 a § 9 ods. 2, § 148 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. a pre pomoc k trestnému činu porušovania predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou podľa § 9 ods. 2, § 124 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. na skutkovom základe uvedenom vo výrokovej časti tohto uznesenia“.

V nadväznosti na uvedené bol sťažovateľ uznesením Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. Tp 12/04 z 21. januára 2004 vzatý do väzby. Dňa 8. marca 2004 požiadal sťažovateľ o prepustenie z väzby a o jeho žiadosti rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. Tp 75/04 zo 14. apríla 2004 tak, že ju zamietol. Proti označenému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú krajský súd uznesením sp. zn. 4 Tpo 34/04 z 3. júna 2004 taktiež zamietol.

Zo zistenia ústavného súdu na okresnom súde vyplýva, že väzba sťažovateľa skončila 7. júla 2004.

Sťažovateľ tvrdí, že postupom a rozhodnutím krajského súdu boli porušené jeho základné práva a slobody a dôvody, v ktorých vidí ich porušenie, spočívajú podľa neho najmä v tom, že krajský súd sa vôbec nezaoberal odôvodnením jeho sťažnosti proti rozhodnutiu okresného súdu zo 14. apríla 2004 a nevysporiadal sa s jeho argumentáciou, čo považuje „... za svojvôľu a postup celkom sa vymykajúci zákonnosti“.

V ďalšej časti odôvodnenia sťažnosti poukazuje sťažovateľ na to, že „V uznesení o vznesení obvinenia, ak ide o úmyselný trestný čin, musí byť vždy uvedené zavinenie trestného činu, t. j. subjektívna stránka trestného činu“. Sťažovateľ zastáva názor, že v okolnostiach jeho prípadu „... popis skutku v oboch bodoch uznesenia nezahŕňa nielenže subjektívnu stránku trestného činu, ale ani objektívnu stránku trestného činu podľa § 148 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. 124 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. a už vôbec nie je tento popis skutku trestným činom popísanom v osobitnej časti Trestného zákona. Z týchto dôvodov, keďže v uznesení o vznesení obvinenia nie je uvedené konanie vykazujúce znaky akéhokoľvek trestného činu je dôvod na prijatie záveru, že väzba sťažovateľa je nezákonná...“.

Z uvedeného sťažovateľ vyvodzuje, že „... nemohol byť vzatý do väzby pre niečo, čo nevykazuje znaky trestného činu, jeho ponechávanie vo väzbe je nezákonné. (...) Nezákonnosť väzby sťažovateľa v stručnosti podľa názoru sťažovateľa spočíva v tom, že doteraz nebol obvinený zo žiadneho konania napĺňajúceho znaky nejakého trestného činu a už vôbec nie z trestného činu podľa § 10 ods. 1 a § 9 ods. 2, § 148 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. a podľa § 9 ods. 2, § 124 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. alebo trestného činu podľa § 148c ods. 1, ods. 3 písm. a) Tr. zák.“.

Preto sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom:

„Konaním Krajského súdu v Trnave o väzbe sťažovateľa v trestnej veci sťažovateľa vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 4 Tpo 34/04, došlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ďalej došlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.“

Uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 4 Tpo 34/04 zo dňa 3. 6. 2004 sa zrušuje.“

II.

Všeobecné východiská na posudzovanie namietaných porušení práv a slobôd

Ústavný súd každú sťažnosť predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania sťažnosti, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Z ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárna.

V súvislosti s odmietnutím sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podanej proti rozhodnutiu všeobecnému súdu ústavný súd zastáva názor, že o zjavnú

neopodstatnenosť sťažnosti podľa konštantnej judikatúry ide vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, prípadne z dôvodov, ktoré spočívajú v osobitnostiach konania pred všeobecným súdom. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť považuje ústavný súd takú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej opodstatnenosť alebo neopodstatnenosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 74/02).

K jednotlivým namietaným porušeniam práv a slobôd sťažovateľa

ad 1)

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktoré ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Článok 17 ods. 2 ústavy upravuje ústavnoprocený princíp uplatňujúci sa pri obmedzovaní osobnej slobody ako základnej hodnoty v demokratickom a právnom štáte. K obmedzeniu osobnej slobody podľa citovaného článku môže dôjsť len z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Takýmto dôvodom je aj väzba obvineného, ktorá je zabezpečovacím prostriedkom slúžiacim výnimočne na zaistenie osoby obvineného na účely trestného stíhania, ktorej základným cieľom je to, aby neprítomnosť osoby obvineného najmä v počiatočnom predsúdnom (ale aj súdnom) štádiu trestného stíhania nezmarila cieľ trestného konania vyjadrený v § 1 ods. 1 Trestného poriadku (ďalej aj „Tr. por.“).

Zákomom, ktorý ustanovuje predpoklady na uplatnenie tohto ústavnoproceného princípu, je Trestný poriadok [zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný

poriadok) v znení neskorších predpisov]. Podľa tohto zákona a súčasne aj podľa čl. 142 ods. 1 ústavy sú týmto ústavnoproceným princípom viazané v celom rozsahu všeobecné súdy vykonávajúce trestnoprávnu jurisdikciu vrátane rozhodovania o väzbe obvinených osôb.

Porušenie základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy sa musí vzťahovať na to, že obvineného možno vziať do väzby iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Z uvedeného vyplýva, že právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či:

- proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie,
- rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami,
- o väzbe rozhodol súd,
- obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu vyjadrenú v § 67 ods. 1 písm. a) až c) Tr. por. alebo okolnosti uvedené v odseku 2 tohto ustanovenia,
- obvinený bol vzatý a držaný vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby.

Správnosť tohto prístupu potvrdzuje aj stabilná judikatúra všeobecných súdov, ktorá sa sústreďuje na dodržanie týchto zákonných predpokladov na vzatie do väzby, ktoré vo svojom súhrne znamenajú vymedzenie obsahu ústavnoproceného princípu v čl. 17 ods. 2 ústavy. Konkrétne súdna prax uzavrela, že pri posudzovaní dôvodov väzby môžu orgány činné v trestnom konaní prihliadať len na tie okolnosti a zistenia, ktoré majú základ vo vykonanom dokazovaní a sú významné pre záver o existencii niektorého z dôvodov väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) až c) a § 67 ods. 2 Tr. por. Tieto ustanovenia spolu s § 71 Tr. por. vyjadrujú ústavný princíp, podľa ktorého obvineného možno vziať do väzby iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Právo na prepustenie z väzby počas konania je právom, ktorého úspešné uplatnenie predpokladá, že zanikli skutkové okolnosti, ktoré viedli ku vzatiu do väzby, a zároveň nepribudli aj ďalšie skutkové okolnosti, ktoré aj po určitom čase odôvodňujú trvanie väzby, a preto nie je potrebné zabezpečenie osoby obvineného obmedzením jeho osobnej slobody vo väzbe. O zániku týchto skupín skutkových okolností rozhoduje vždy všeobecný súd podľa zákonom určených kritérií. Základom pre ich uplatnenie je však záver o tom, či prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené alebo sťažené dosiahnutie účelu trestného konania. Aj to je záver, ktorý je oprávnený a povinný urobiť výlučne všeobecný súd.

Ústavný súd je oprávnený a povinný preskúmať, či všeobecný súd rešpektoval predpoklady na ďalšie trvanie väzby a či jeho rozhodnutie vychádzalo zo skutkových dôvodov, ktoré viedli nielen k uvaleniu, ale aj k jej trvaniu. Ak všeobecný súd tieto princípy dodržal a dodržiava v priebehu trestného stíhania obvineného, nie je podľa názoru ústavného súdu možné vstupovať do jeho právomoci preskúmaním jeho myšlienkových úvah a hodnotení o existencii alebo neexistencii skutkových okolností odôvodňujúcich obmedzenie osobnej slobody ďalším trvaním väzby. Takisto platí, že ak všeobecný súd dôjde k záveru, že prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené alebo sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, taký záver nie je preskúmateľný ústavným súdom, ak inak nedošlo k porušeniu ústavnoprocených princíпов, ktoré upravujú také obmedzenie osobnej slobody, akým je väzba v trestnom konaní.

Vstupovanie ústavného súdu do trvania väzby z iných dôvodov než pre porušenie ústavných princíпов nemá opodstatnenie ani preto, že prepustenie z väzby, a teda skúmanie dôvodov trvania väzby je ústavne prijateľným spôsobom zabezpečené zákonným oprávnením obvineného žiadať o prepustenie z väzby kedykoľvek, najmenej každých štrnásť dní od právoplatnosti predchádzajúceho rozhodnutia o takej žiadosti. Napokon súdy sú povinné skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú alebo či sa zmenili, a to sa uplatňuje aj v konaní o predĺžení väzby.

Ústavný súd nemôže skúmať hodnotenie dôkazov a zistenia všeobecných súdov vo väzobných veciach aj z dôvodu, že nepatrí k orgánom činným v trestnom konaní, a preto nie je vybavený kompetenciou a ani zákonnými (faktickými) prostriedkami na prešetrovanie skutkových zistení väzobných súdov, eventuálne na vykonanie alebo opakovanie dôkazov. Na tomto mieste sa žiada uviesť, že ústavný súd nevykonával tie dôkazy, ktoré viedli k záveru o existencii zákonných dôvodov na väzbu, a aj to mu bráni, aby nahradzoval úsudok väzobných súdov vlastnou úvahou o relevancii takýchto dôkazov.

Odôvodnenie uznesenia krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 34/04 z 3. júna 2004

Krajský súd na neverejnom zasadnutí konanom 3. júna 2004 o sťažnosti sťažovateľa (ako obvineného) proti uzneseniu Okresného súdu Trnava sp. zn. Tp 75/04 zo 14. apríla 2004 rozhodol tak, že ju podľa § 148 ods. 1 písm. c) Tr. por. zamietol argumentujúc tým, že:

„Po preskúmaní obsahu spisového materiálu krajský súd zistil, že obvinený Roman Vaňo je spoločne s ďalším obvineným, a to L. T. stíhaný pre závažnú trestnú činnosť. Vzhľadom na charakter a rozsah trestnej činnosti bol vzatý do väzby z dôvodov § 67 ods. 1 písm. b), c) Tr. por. Vyšetrovanie vo veci nebolo doposiaľ ukončené. Z oznámenia Okresnej prokuratúry v Trnave z 26. 4. 2004, ktorú pripojil obvinený k svojej sťažnosti je zrejmé, že v ďalšom priebehu prípravného konania bude konanie obvineného kvalifikované ako trestný čin porušovania predpisov o štátnych technických opatreniach na označenie tovaru podľa § 148 ods. 1, ods. 3 písm. a) Tr. zák. spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 Tr. zák. a vyšetrovanie vo veci pokračuje.

Podľa názoru odvolacieho súdu, zmena právnej kvalifikácia voči obvinenému nie je dôvodom na jeho prepustenie z väzby. Dôvody pre ktoré bol obvinený vzatý do väzby u neho naďalej trvajú naďalej tak ako to konštatuje v napadnutom uznesení okresný súd s ktorými sa krajský súd plne stotožňuje.“

Citované uznesenie krajského súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby, je uznesením, ktoré podľa

názoru ústavného súdu spĺňa požiadavky vymedzené v čl. 17 ods. 2 ústavy (nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon; nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok), a preto také rozhodnutie spĺňa aj požiadavku formulovanú v čl. 17 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd sa však venoval aj otázke, či krajský súd pri zamietnutí sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zo 14. apríla 2004 sp. zn. Tp 75/04 postupoval podľa kritérií ustanovených zákonom a či ich splnenie aj vyjadril ústavne a zákonom predpísaným spôsobom.

Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia konštatoval, že skutkový a právny stav, ako ho zistil a odôvodnil okresný súd pri vzatí sťažovateľa do väzby, stále trvajú, a poukázal na to, že sťažovateľ je spolu s ďalším obvineným stíhaný pre závažnú trestnú činnosť, vyšetrowanie vo veci pokračuje a zmena právnej kvalifikácie (avizovaná listom Okresnej prokuratúry v Trnave z 26. apríla 2004 pripojeným k sťažnosti) nie je v okolnostiach prípadu dôvodom na prepustenie sťažovateľa z väzby.

Ústavný súd poznamenáva, že nie je oprávnený a povinný skúmať ani otázky opodstatnenosti vznesenia obvinenia voči sťažovateľovi. Skúma len to, či v čase rozhodovania o vzatí do väzby (a to je prípad sťažovateľa) bolo také uznesenie vydané, a či tvorilo základ na rozhodnutie o rozhodnutí súdu o vzatí do väzby. Vo veci sťažovateľa je nesporné, a potvrdil to aj v sťažnosti, že také uznesenie bolo vydané, hoci podľa neho v rozpore so skutkovým a právnym stavom veci (vyšetrowateľ v uznesení o vznesení obvinenia neuviedol subjektívnu stránku, ale ani objektívnu stránku trestného činu). Uvedený záver ústavného súdu platí aj vo vzťahu k tomu, že podľa sťažovateľa nie je, resp. nebol v čase vzatia do väzby stíhaný za trestný čin podľa § 10 ods. 1, § 9 ods. 2, § 124 ods. 1 a 5 a § 148 ods. 1 a 5 Trestného zákona.

Z týchto právnych dôvodov je sťažnosť v časti ad 1) neprípustná pre nedostatok právomoci ústavného súdu skúmať zákonnosť napadnutého uznesenia, ako aj skúmať hodnotenie skutočností, ktoré zakladajú podľa väzobných súdov záver o existencii

zákonného dôvodu na ďalšie trvanie väzby, pretože k tomu už došlo v konaní pred všeobecnými súdmi (m. m. II. ÚS 38/05).

ad 2)

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...). Ochrana základného práva na súdnu ochranu vo väzobnom konaní za zabezpečuje prostredníctvom čl. 17 ods. 1 a ods. 5 ústavy vrátane práva na riadne odôvodnenie väzobného rozhodnutia (napr. II. ÚS 23/05).

Článok 6 dohovoru upravuje právo na spravodlivý proces. Tento článok dohovoru sa tiež zásadne nevzťahuje na konanie o väzbe vrátane konania a rozhodovania trestného súdu o žiadosti o prepustenie z väzby, pre ktoré platí špeciálna, pokiaľ ide o procesné záruky poskytnuté osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, v zásade prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na osobnú slobodu a bezpečnosť (III. ÚS 272/03, II. ÚS 15/05).

Ústavný súd rešpektuje prax Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej osobnú slobodu chráni v zásade čl. 5 dohovoru (napr. rozsudok *De Wilde et al v. Belgicko* z 18. júna 1971, AČ. 12, § 65, § 67, § 71, § 72, § 73, § 75, § 76, § 77, etc).

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu argumentujúc nezákonnosťou väzby, tvrdiac že „*doteraz nebol obvinený zo žiadneho konania naplňajúceho znaky nejakého trestného činu*“. Namieta však porušenie svojich práv takým rozhodnutím všeobecného súdu, na ktoré sa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru vecne navyše nevzťahujú (II. ÚS 23/05).

Preto sťažnosť je v tejto časti zjavne neopodstatnená pre nedostatok akéhokoľvek vecného súvisu medzi napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým bola zamietnutá

sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. Tp 75/04 zo 14. apríla 2004 o zmietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby, a označenými článkami ústavy, listiny a dohovoru (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2005